

establint-se a Alexandria, el qual seria fill d'un poeta Aben Galib (que hauria donat nom a *Benigalip* despoblada de Pego). Encara que Chabàs li objectava que el Yaqut seria més aviat *Orba* que és prop de Dénia, Ribera es ratificà a favor d'Oliva en *Disert. y Op.* II, 5 357, i sembla ser l'opinió d'Alemaný (*Geogr.* 97).

En realitat poden tenir raó tots dos: la distància des de Dénia a Oliva, uns 22 k. no és gaire diferent de la d'Orba, uns 17, i amb comunicació més fàcil; i l'extensió de les jurisdiccions sarraïnes fou fluctuant. El llibret d'Oliver-Asín (sense parlar d'Oliva que deu pendre innocentment per romànic) l'identifica amb *Orba* al·legant que el *Marreçoşı* posa *Auraba* a mitja jornada de Dénia, en el camí de Xàtiva, cosa que escau a la distància d'Oliva: i li escau millor perquè per Oliva hi ha camí ample i ben traçat entre les dues ciutats, mentre que el qui hi vagi per Orba s'hauria d'endinsar per difícils muntanyes i congostos, i amb revolts continus, que allargen les distàncies.

Lingüísticament l'etim. és practicable en tots dos casos: la *-r-* de la forma del Rept. és la del nom sarraí; i el canvi en *-l-* l'explica inobjectablement la pron. morisca, que conфонia *r* amb *l*; i tant la *i* d'*Oliva* com la síncope en *Orba*, es podrien justificar, ja a base del nom sarraí i postònic, car la *i* postònica sovint es perd en àr. vg. magrebí, darrere síl·laba llarga. A la forma definitiva *Oliva*, s'hi arribà, és cert, ajudant-hi la influència del cat. *oliva*: aquesta és la principal causa de l'accentuació a la penúltima; però no és més que l'etim. popular, no veritable.

Entre altres raons reparem que la producció d'oliveres i d'oli és tot al contrari de típica en el terme d'Oliva: com explica i pondera Cavanilles: poc terreny de secà i horta molt vasta, «6000 hanegadas», i en el secà poc olivar i «olivos abandonados», que fan pena, com un cadàver arbori (II, 146, 147). És clar que, mal sigui poc, n'hi ha més que a les obagues d'*Orba*, i això pogué contribuir a la diferència en l'evolució del nom; en aquest no influí per l'etim. pop. El més probable és que Yaqut, geògraf oriental poc familiar amb el país, degué referir-se alhora a *Oliva* i a *Orba*, confonent-les: pensem que només Dénia, en temps dels sarraïns, capital que fou d'un regne de taifes, era coneguda, bé i generalment, com sigui que la creixença de Gandia, és un fet tardà no pas aràbic.

El nom *Aurāba* és bereber, com mostra ja la seva estructura: nom d'una tribu baràrisca coneguda. D'ell venen també d'altres noms de l'Orient d'Al-Andalus. Ja Ribera en *El Arch.* citava un *Aureba* a la prov. de Jaén, que és *Auriba* els mss. del Razí, i *Auliva* en d'altres (remetant a Dozy, *Recherches*, 3^a ed, p.316). D'un NL homònim, en el *Rept.* de Val., hi ha donacions de terres a una pda. de Morvedre, que hi apareix adés com *Oliba* (amb la mateixa *-l-* que el nom present), adés com *Oriha* i com *Oriva* (Bof. pp. 502,

503, 506, 507, 399) una d'elles datada ja de 1249.

¹ Algun complement d'informació es podria trobar en Joan Blay Navarro, «Docs. y Datos para la historia de la ciudad de *Oliva*», Val. 1960, on se cita un NL *Fadrí*, corrent d'aigua d'on els moros trauien regatge en el «racó de Ibiza» i vindria [?] de *al-Furadí* (p. 37) [Més aviat de *Al-Faradí* nom conegut com el d'un filòsof aràbic cristià?]

Olivares, V. E.T.C. I, 252; II, 157

OLIVESA o PUI-OLIVESA

Paratge antic a Andorra, amb una vella església romànica, dins la parròquia de Sant Julià de Lòria. És no gaire lluny de Sant Julià de L., per amunt, a l'O. o ONO.: Chevalier, *L'Andorre* p. 42, i en el seu mapa: amb nom de *Pui-Olivesa*. Casac. en la seva enq. de 1924, anotà el *torrent d'aylibéza* i ens en deixà un croquis, que tinc a la vista (nº 9), situant-lo sota el solà de *Fontaneda*, entre aquest i el *Solà Bell*. En l'ed. del *Cart. d'Andorra*, per Baraut, hi ha una valuosa fotografia, de l'església de «Sant Mateu de *Puiolivesa*», vell petit edifici romànic amb absis; es veu que deu haver estat usat per viure-hi (o tancar-hi animals o almenys refugiar-s'hi), car hi han fet xemeneia, del tipus elemental muntanyenc, mig coberta per una llosa.

³⁰ *MENC. ANT.* En un doc. de l'arxiu de Solsona indatat, que ens sembla poder datar de c. 920, vaig llegir, junt amb *Loria*, «--- ad *Olonesa*». Deu ser el mateix doc. que Baraut, (a falta de l'original perdut) publica en el seu vol. II, nº 1, segons una còpia d'un pergami, de còpia notarial (de 1456), i data de 867-92. El Comte Miró hi dona a Tavernoles el vilar de Tolze, afr. I: «Moxela, vel alia villa --- *Fontaneta* alia in grado de *Exovallo*, III *Rivo Nigro* --- et terminante in torrente --- inter *Pedros* et puio; et ex alia usque in v<i>a qui vadit ad *Olonesa* vel in ipso *constructu* [leg. *cursu*] de *Torre<n>te* ---» (p. 28.6f). És clar, vistes les altres dades modernes i antigues que cal esmenar en *Olouesa*.

1126: «A. *Huluvesa* signa entre els homes de S.J. de Lòria (*Cart. And.* I, 76.107). 1273; Pere d'*Uluvesa* junt amb A. del Pui de *Loria*, testimonis en una donació de Lòria (*Cart. Andorra* II 133, 3f); es veu també bastant clarament en el facs. nº 11 d'aquest volum.

⁵⁰ Resulta, doncs, que el NL propi i estricte, és *Olivesa* amb variant ja antiga *Olovesa* / *Uluvesa*, i el genèric *Pui* 'puig', amb tendència a aglutinar-s'hi; però no antigament, ni ara en el nom del torrent.

Sens dubte un NP germànic, com tants NLL antics de les nostres comarques pirinenques. Un, entre molts que ens vénen a la memòria; *Jofresa* GAU'ZFRID, -A,